

33/2008. (III. 27.) FVM rendelet
az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági
beruházásokhoz nyújtandó támogatások
részletes feltételeiről

A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 81. §-a (3) bekezdésének *a*) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 162/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának *a*) pontjában meghatározott feladatkörben eljárva a következőket rendelem el:

A támogatás célja

1. § A támogatás célja a nem termelő beruházások révén a vidéki táj megőrzése, az egyedi tájérték fenntartása, a növény- és állatvilág fajgazdagságának növelése, a környezeti állapot javítása, az önként vállalt agrár-környezetgazdálkodási előírások betartásának és teljesítésének elősegítése, a Natura 2000 területek közjóléti értékének növelése, valamint a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez való hozzájárulás.

Fogalmak

2. § E rendelet alkalmazásában:

1. *első kivitel*: a sövény, illetve mezővédő fásítás telepítésének első évi munkái a talaj-előkészítéstől a csemeteültetés befejezéséig;

2. *MePAR*: a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 31. §-ának (1) bekezdésében meghatározott és a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendeletben (a továbbiakban: MePAR rendelet) szabályozott rendszer;

3. *Natura 2000 terület*: az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 5. §-ának előírásai szerint a MePAR-ban lehatárolt terület;

4. *telepítési engedély*: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény alapján jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési tervet jóváhagyó határozat;

5. *áttört szerkezetű fásítás*: olyan, legalább három sorban telepített, három szintet alkotó (cserjeszint, alsó és felső lombkoronaszint) fás szárú növényfajokból telepített fasor és fásítás, ahol a tervezett telepítés hosszirányú függőleges síkra vetített záródása lombos állapotban 70–90% között van;

6. *füves mezsgye*: gyeptelepítéssel létrehozott gondozott gyepsáv;

7. *összefüggő terület*: egy földhasználó adott évben az egységes kérelemben bejelentett területalapú támogatásba bevont egy fizikai blokkon belüli szomszédos tábláinak összefüggő területe;

8. *sérülékeny ivóvízbázisok védőterülete*: a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet alapján a MePAR tematikus rétegének megfelelően lehatárolt, az irányító hatóság által közleményben megjelölt terület;

9. *árvíz sújtotta terület*: olyan gyakorta árvíz járta terület, amely a MePAR-ban fizikai blokk szinten feltüntetésre került;

10.

11. *Vásárhelyi Terv továbbfejlesztésének célterülete (a továbbiakban: VTT célterület)*: a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény alapján külön jogszabályban meghatározott településeknek, a MePAR tematikus rétegének megfelelően lehatárolt, az irányító hatóság vezetője által közleményben megjelentetett területei;

12. *kedvezőtlen adottságú terület*: az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások esetében a kedvezőtlen adottságú területek és az azokhoz tartozó települések megállapításáról szóló 24/2007. (IV. 17.) FVM rendelet alapján meghatározott, a MePAR tematikus rétegének megfelelően lehatárolt terület;

13. *Érzékeny Természeti Területek (a továbbiakban: ÉTT)*: az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM–FVM együttes rendelet alapján a MePAR-ban fizikai blokk szinten lehatárolt terület;

14. *Magas Természeti Értékű Területek (a továbbiakban: MTÉT terület)*: a Natura 2000 területek, illetve az ÉTT területek együttes, az irányító hatóság által közleményben megjelentetett területe;

15. *rovarteleltető bakhát*: a ragadozó ízeltlábúak megtelepedését elősegítő és fészkelésre alkalmas rovarteleltető földéptípmény;

16. *kerítés*: olyan létesítmény, amely a rajta történő átjutást biztosító segédberendezéseivel (kapuk, vadrácsok, lépcsős vagy létrás átjárók) együtt képes a legelő háziállatok adott területen történő tartására;

17. *gyeptelepítési terv*: az irányító hatóság által közleményben kiadott útmutató és a 4. számú melléklet alapján elkészített tervdokumentum, mely a gyeptelepítés sikerességét, illetve annak a természeti adottságokhoz való igazodását irányozza elő;

18. *mesterséges fészkelő*: mezőgazdasági területeken előforduló védett madárfajok fészkelési lehetőségeinek bővítésére szolgáló berendezés;

19. *mesterséges fészkelősziget*: halastavak nyílt vízfelületén elhelyezett, cölöpökre rögzített, a halastavak környezetében előforduló védett madárfajok fészkelési lehetőségeinek bővítésére szolgáló berendezés;

20. *mesterséges denevérodú*: mezőgazdasági területeken előforduló védett denevérfajok szaporodási lehetőségeinek bővítésére szolgáló berendezés;

21. *T-ülőfa*: mezőgazdasági területeken vadászó védett vártamadarak (ragadozók, rovarevők) táplálkozási lehetőségeinek bővítésére szolgáló berendezés.

22. *kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület*: az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételének feltételeiről szóló külön jogszabály szerinti földterület.

A támogatott célterületek, a támogatás jellege

3. § (1) Támogatás vehető igénybe az alábbi földhasználati intézkedésekre:

a) első kivételre:

aa) sövénytelepítésre,

ab) mezővédő fásításra;

b) gyeptelepítésre:

ba) füves mezsgye telepítésére,

bb) ültetvény sorközgyepesítésére,

bc) környezetvédelmi célú gyeptelepítésre,

bd) természetvédelmi célú gyeptelepítésre;

c) rovarteleltető bakhát létesítésére gyeptelepítéssel.

(2) Támogatás vehető igénybe az alábbi eszközbeszerzésekre:

a) gyepterület hasznosítása során alkalmazható természetes alapanyagú kerítés kialakítására,

b) természetes alapanyagú madárvédelmi berendezések létesítésére.

(3) Az (1) bekezdés *b)* pontjának *ba)* alpontjában meghatározott földhasználati intézkedésre támogatás kizárólag az (1) bekezdés *aa)*, illetve *ab)* alpontjában meghatározott földhasználati intézkedés után nyújtott támogatással együtt, az 5. § (1) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén ugyanazon kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területhez, illetve az 5. § (2) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén ugyanazon összefüggő területhez kapcsolódóan vehető igénybe.

(4) Az (1) bekezdés *a)* pontjában és *b)* pontjának *ba)* alpontjában szereplő támogatások alapjául

a) a 2009. évben benyújtott támogatási kérelmek esetében csak a 6. § (1) bekezdés, 7. § (1) bekezdés, valamint a 8. § (1) bekezdés szerinti jogosultság alapjául szolgáló területekkel legalább 10 méter hosszan érintkezően megvalósított földhasználati intézkedések,

b) a 2010. évben benyújtott támogatási kérelmek esetében a 6. § (1) bekezdés, 7. § (1) bekezdés, valamint a 8. § (1) bekezdés szerinti jogosultság alapjául szolgáló területen, illetve ezen területekkel legalább 10 méter hosszan érintkezően megvalósított földhasználati intézkedések minősülnek,

c) a 2011. évi támogatási kérelem benyújtási időszaktól kezdődően benyújtott támogatási kérelmek esetében a 6. § (1) bekezdés, 7. § (1) bekezdés, valamint a 8. § (1) bekezdés szerinti jogosultság alapjául szolgáló területen, illetve ezen területekkel a beruházás hosszának legalább 75%-ával érintkezően megvalósított földhasználati intézkedések minősülnek.

(5) Az (1) bekezdés *b)* pontjának *bb)–bd)* alpontjaiban, valamint *c)* pontjában szereplő támogatások alapján a 9. § (1) bekezdés, 10. § (1) bekezdés, 11. § (1) bekezdés, valamint a 12. § (1) bekezdés szerinti jogosultság alapjául szolgáló területen megvalósított földhasználati intézkedések minősülnek.

(6) A (2) bekezdésben szereplő támogatások alapján

a) a 13. § (1) bekezdés szerinti jogosultság alapjául szolgáló területen,

b) a 14. § (1) bekezdés szerinti jogosultság alapjául szolgáló területen vagy annak közvetlen környezetében, a szélétől számított legfeljebb 100 m-es távolságban megvalósított vagy beszerzett eszköz üzembe helyezése minősül.

(7) Az (5) bekezdéstől eltérően, az (1) bekezdés *b)* pont *bc)* alpontja szerinti támogatás esetében a 10. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti jogosultság alapján abban az esetben igényelhető támogatás, ha a terület több mint 50%-a a 10. § (1) bekezdés *b)* pontjában előírt lejtésszögű.

A támogatás mértéke

4. § (1) A támogatás maximális nettó értéke a földhasználati intézkedéseknél az elszámolható kiadások 100%-a, de legfeljebb:

a) sövénytelepítés esetén 300 eurónak megfelelő forintösszeg/100 folyóméter;

b) mezővédő fásítás esetén 800 eurónak megfelelő forintösszeg/100 folyóméter;

c) füves mezsgye létesítése esetén 30 eurónak megfelelő forintösszeg/100 folyóméter;

d) ültetvény sorközgyepesítése esetén 310 eurónak megfelelő forintösszeg/ha;

e) környezetvédelmi célú gyeptelepítés esetén 310 eurónak megfelelő forintösszeg/ha;

f) természetvédelmi célú gyeptelepítés esetén 310 eurónak megfelelő forintösszeg/ha;

g) rovarteleltető bakhát létesítése esetén 30 eurónak megfelelő forintösszeg/100 folyóméter.

(2) A támogatás maximális mértéke eszközbeszerzés esetén az elszámolható kiadások 100%-a, de legfeljebb:

a) kerítések esetében: 315 eurónak megfelelő forintösszeg/100 folyóméter;

b) madárvédelmi berendezések esetében a 2. számú mellékletben az egyes berendezési típusokra megállapított euróösszegnek megfelelő forintösszeg /berendezés.

(3) E rendelet alkalmazásában a földhasználati intézkedésekkel kapcsolatban felmerült elszámolható kiadásnak minősülnek a következő tevékenységek költségei:

- a) terület-előkészítés;
- b) tápanyag-utánpótlás;
- c) szaporítóanyag-beszerzés és -tárolás;
- d) telepítés;
- e) az a)–d) pontokhoz kapcsolódó költségek közül az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének általános szabályairól szóló 23/2007. (IV. 17.) FVM rendelet (a továbbiakban: EMVA általános rendelet) 31. §-ában – a 31. § (1) bekezdés c) és d) pontjainak kivételével – meghatározott mértékű kiadások.

(4) E rendelet alkalmazásában az eszközbeszerzés esetén felmerült elszámolható kiadásnak minősül:

- a) eszköz bekerülési költsége;
- b) alapanyag költsége;
- c) terület-előkészítés költsége;
- d) létesítés költsége;
- e) a létesítéshez kapcsolódó költségek közül az EMVA általános rendelet 31. §-ában – a 31. § (1) bekezdés c) és d) pontjainak kivételével – meghatározott mértékű kiadások.

(5) Nem minősül elszámolható kiadásnak az ügyfél által a beruházás érdekében végzett saját munka.

A támogatás igénybevételének feltételei

5. § (1) A támogatás igénybevételére – a (2) bekezdésben foglaltakra is figyelemmel – a kérelmező akkor jogosult, ha az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételének feltételeiről szóló külön jogszabály alapján a tervezett beruházással érintett területre vonatkozóan a területazonosítási kérelemnek helyt adó vagy részben helyt adó határozattal rendelkezik.

(2) Támogatást vehetnek továbbá igénybe a Natura 2000 területek földhasználói, akik a művelethez kapcsolódó földterület hasznosításával összefüggésben felmerülő kiadásokat, illetve kockázatokat viselik, ha a területileg érintett nemzeti park igazgatóság igazolja, hogy a tervezett beruházás természetvédelmi értéke az adott területen magas.

(3) Támogatás igénybevételére nem jogosult

a) költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada 50% felett van;

b) az a gazdálkodó, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző két naptári évben végleges kizárásra került az (1) bekezdés szerinti agrár-környezetgazdálkodási intézkedésből;

c) az a gazdálkodó, akinek a támogatási kérelem benyújtását megelőző két naptári évben az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet alapján nyújtandó támogatását az előírások nem teljesítése miatt 100%-kal csökkentették.

d) az a gazdálkodó, aki a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP)

da) a KEOP – 7.3.1.2/09-11 és KEOP – 3.1.2/09-11 kódszámú „Élőhelyvédelem, és - helyreállítás, élettelen természeti értékek védelme, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése” pályázat alapján, vagy

db) a KEOP – 3.2.0/09-11 kódszámú „Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés” támogatási konstrukció keretében támogatást nyert;

e) a gazdálkodó a 3. § (1) bekezdés a) pont aa) és ab) alpontja szerinti földhasználati intézkedés esetén azon kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület szegélyein,

amellyel érintkező szomszédos terület szegélyén megkezdett vagy befejezett sövénytelepítés, erdősítés, fásítás vagy ültetvénytelepítés található.

(4) A beruházás a támogatási kérelem benyújtására nyitva álló időszak utolsó napját követően az ügyfél saját felelősségére kezdhető meg.

(5) A 3. § (1) és (2) bekezdésében szereplő földhasználati intézkedések és eszközbeszerzések esetén a beruházást legkésőbb a támogatási kérelemnek helyt adó, vagy részben helyt adó határozat jogerőre emelkedését követő 12 hónapon belül kell megvalósítani.

(6)

(7) A 3. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott földhasználati intézkedésekre és eszközbeszerzésekre vonatkozó beruházást a támogatási kérelemnek helyt adó, vagy részben helyt adó határozat alapján benyújtott első kifizetési kérelem alapján hozott jogerős kifizetési határozattól számítva legalább 5 évig kell fenntartani.

(8) Ha az ügyfél az adott tevékenység vonatkozásában a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Kbt.) alapján közbeszerzésre kötelezett, vagy a Kbt.-t önként alkalmazza, akkor az EMVA általános rendelet 33. §-ában foglaltak szerint kell eljárni azzal, hogy az EMVA általános rendelet 33. § (4) bekezdésétől eltérően a művelet megvalósításának határideje hat hónappal hosszabbodik meg.

Sövénytelepítés

6. § (1) A 3. § (1) bekezdése a) pontjának aa) alpontja szerinti sövénytelepítés esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell egybefüggően legalább 1 hektár szántó vagy gyeper (rét, legelő) hasznosítású,

a) agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő területtel, vagy

b) Natura 2000 területtel, az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.

(2) A telepítés során az *1. számú melléklet* A. pontjában felsorolt cserjefajok közül azokat a termőhelyeknek megfelelő, a tájegységben őshonos (termőhely-honos) fajokat lehet felhasználni, melyekről a területileg érintett nemzeti park igazgatóság a kérelmező kérelmére jóváhagyó nyilatkozatot adott.

(3) A támogatásra jogosult köteles a sövény telepítését az alábbi követelmények szerint elvégezni:

a) a sövény mérete egybefüggően legalább 250 méter hosszú és legalább 1,5 méter, de legfeljebb 3 méter széles, kiterjedését a szélső tövektől számított 0,75 méter távolság (várható koronavetület) alapján kell számítani;

b) a 250 méter hosszúságot meghaladó sövény telepítésekor 250 méterenként 1 db, legalább 2 méter széles átjárót kell biztosítani kivéve, ha a sövénytelepítés kerítés mellett kerül megvalósításra;

c) a sövény kiterjedése nem haladhatja meg

ca) az 5. § (1) bekezdésében meghatározott esetben a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület, vagy

cb) az 5. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az érintett összefüggő terület

8%-át, ha a terület nagysága meghaladja az 5 hektárt, akkor a terület 5%-át;

d) a sövényt hosszanti oldalával az 5. § (1) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén az érintett kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület szélével, illetve az 5. § (2) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén az érintett összefüggő terület szélével érintkezően kell telepíteni;

e) 12%-nál nagyobb lejtésű területen a sövénynek a lejtés irányára merőleges vetületi hossza nem lehet kevesebb, mint a tényleges hossz 70%-a;

f) telepítésekor az utakat és gyalogösvényeket szabadon kell hagyni;

g) a telepítés során igazoltan hazai eredetű szaporítóanyagot kell alkalmazni az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X. 21.) FVM rendelet előírásai szerint;

h) a telepítést 2–3 éves, iskolázott, ismételt visszametszéssel többszörösen elágaztatott cserjével kell megvalósítani;

i) a sövény telepítésében legalább három cserjefajt kell alkalmazni, és egyik faj részaránya sem haladhatja meg a 70%-ot;

j) a sövénytelepítést – az alkalmazott pótlásokat is beleszámítva – úgy kell elvégezni, hogy biztosítva legyen az elültetett cserjék legalább 90%-ának sikeres megmaradása, és azok akadálymentes továbbfejlődése;

k) a sövénytelepítés során az alkalmazható sortáv nem haladhatja meg az 1,2 métert, a tőtávolság pedig a 0,75 métert;

l) a sövénytelepítésre fagymentes időszakban, a vegetációs időszakon kívül kerülhet sor.

(4) A támogatásra jogosult köteles

a) az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban a telepített sövényben megjelenő, az 1. számú melléklet C. pontjában szereplő invazív cserje- és fafajok egyedeit úgy eltávolítani, hogy a telepített sövényben az e fajokból álló invazív borítás ne haladja meg az 1%-ot, és

b) a támogatási kérelemben megjelölt beruházás megvalósításáról nyilvántartást vezetni az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételeinek feltételeiről szóló külön jogszabály szerinti Gazdálkodási Napló irányító hatóság által közleményben meghatározott lapjain.

Mezővédő fásítás

7. § (1) A 3. § (1) bekezdése a) pontjának ab) alpontja szerinti mezővédő fásítás esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell:

a) legalább 3 hektár egybefüggő szántó vagy gyeper (rét, legelő) hasznosítású,

aa) az agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő területtel, vagy

ab) Natura 2000 területtel, az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, valamint

b) az illetékes erdészeti hatóságnak az ügyfél nevére szóló, az adott területre vonatkozó jogerős telepítési engedélyével.

(2) A telepítés során az 1. számú melléklet A. és B. pontjaiban felsorolt cserje- és fafajok közül azokat a termőhelyeknek megfelelő, a tájegységben őshonos (termőhely-honos) fajokat lehet felhasználni, melyekről a területileg érintett nemzeti park igazgatóság a kérelmező kérelmére jóváhagyó nyilatkozatot adott.

(3) A támogatásra jogosult köteles a mezővédő fásítást az alábbiakban meghatározott követelmények szerint elvégezni:

a) a fásítást legalább 250 m hosszú, legalább 6 m és legfeljebb 15 m széles egybefüggő területen kell megvalósítani; a fásítás szélességét a szélső cserjetövektől számított 0,7 m távolság (1,5 m várható koronavetület) alapján kell számítani;

b) a 250 méter hosszúságot meghaladó fásítás megvalósításakor 250 méterenként 1 db, legalább 2 méter széles átjárót kell biztosítani kivéve, ha a fásítás kerítés mellett kerül megvalósításra;

c) a támogatással érintett egybefüggő fásítás kiterjedése a 0,5 ha-t nem érheti el;

d) a fásítást áttört szerkezetű, őshonos fa- és cserjefajok alkalmazásával kell megvalósítani;

e) a fásítást az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény és a végrehajtására kiadott miniszteri rendelet előírásaival összhangban, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési tervnek megfelelően kell elvégezni;

f) a telepítés során az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X. 21.) FVM rendelet előírásai szerint igazoltan hazai eredetű szaporítóanyag használható fel;

g) a fásítást az alábbiak szerint kell elhelyezni:

ga) az 5. § (1) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén az érintett kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület, illetve az 5. § (2) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén az érintett összefüggő terület szélén,

gb) a fasornak a vegetációs időszakban mért uralkodó szélirányra vonatkozó teljes merőleges vetülete a faszor tényleges hosszának 70%-át el kell érnie.

(4) A támogatásra jogosult köteles

a) az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban a fásításban megjelenő, az 1. számú melléklet C. pontjában felsorolt invazív cserje- és fafajok egyedeit úgy eltávolítani, hogy a telepített fásításban az e fajokból álló invazív borítás ne haladja meg az 1%-ot, és

b) a támogatási kérelemben megjelölt beruházás megvalósításáról nyilvántartást vezetni az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételének feltételeiről szóló külön jogszabály szerinti Gazdálkodási Napló irányító hatóság által közleményben meghatározott lapjain.

Füves mezsgye létesítése

8. § (1) A 3. § (1) bekezdése *b)* pontjának *ba)* alpontja szerinti füves mezsgye létesítése földhasználati intézkedés esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell legalább 1 hektár egybefüggő, szántó hasznosítású,

a) az agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő területtel, vagy

b) Natura 2000 területtel, az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.

(2) A támogatásra jogosult köteles

a) a füves mezsgyét legalább 4 méter szélességben úgy kialakítani, hogy a füves mezsgye hossza megegyezzen a sövény vagy a mezővédő fásítás hosszával, de a kiterjedése nem haladhatja meg

aa) az 5. § (1) bekezdésben meghatározott esetben a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület, vagy

ab) az 5. § (2) bekezdésben meghatározott esetben az érintett összefüggő terület

15%-át, ha a terület nagysága meghaladja az 5 hektárt, akkor a terület 10%-át,

b) a füves mezsgyét a 10. § (2) bekezdésében foglalt gyeptelepítési követelmények szerint kialakítani.

(3) Az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban a támogatásra jogosult köteles a füves mezsgyét az alábbiak szerint fenntartani:

a) a füves mezsgyén gyommentes állapotot kell biztosítani, és

b) a füves mezsgye gyepfelszínének maradandó károsítása nem megengedett.

Ültetvények sorközgyepesítése

9. § (1) A 3. § (1) bekezdés *b)* pontjának *bb)* alpontja szerinti ültetvények sorközgyepesítése esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell egybefüggően legalább 0,5 hektár ültetvény hasznosítású,

a) agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő területtel, vagy

b) Natura 2000 területtel, az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.

(2) A támogatásra jogosult köteles a sorközgyepesítést a 10. § (2) bekezdésében foglalt gyeptelepítési követelmények szerint elvégezni.

(3) A támogatásra jogosult köteles az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban a gyepfelszínt az alábbiak szerint fenntartani:

a) a gyepfelszínen gyommentes állapotot kell biztosítani, és

b) a gyepfelszín maradandó károsítása nem megengedett.

Környezetvédelmi célú gyeptelepítés

10. § (1) A 3. § (1) bekezdése *b)* pontjának *bc)* alpontja szerinti környezetvédelmi célú gyeptelepítés esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell legalább 1 hektár egybefüggő, szántó hasznosítású területtel, amely

- a) sérülékeny ivóvízbázisok védőterületén,
- b) 12%-nál nagyobb lejtésű MePAR-ban lehatárolt területen,
- c) árvíz sújtotta területen,
- d)
- e) a Vásárhelyi Terv célterületén, vagy
- f) kedvezőtlen adottságú területen

helyezkedik el.

(2) A támogatásra jogosult köteles a gyeptelepítést az alábbiakban foglalt követelmények szerint elvégezni:

- a) a gyeptelepítéshez legalább három fajból álló fű magkeverékét kell használni, amely pillangós növény magkeverékével együttesen is alkalmazható;
- b) a telepítést gyeptelepítési terv alapján kell végrehajtani;
- c) műtrágya és szerves trágya alkalmazása vetéskor engedélyezett, de a maximálisan a területre kivihető nitrogén hatóanyag-tartalom nem haladhatja meg a 170 kg/hektárt.

(3) A támogatásra jogosult köteles az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban a gyepfelszínt az alábbiak szerint fenntartani:

- a) a gyepfelszínen gyommentes állapotot kell biztosítani, és
- b) a gyepfelszín maradandó károsítása nem megengedett.

(4) A támogatásra jogosult köteles a támogatási kérelemben megjelölt beruházás megvalósításáról nyilvántartást vezetni az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételeinek feltételeiről szóló külön jogszabály szerinti Gazdálkodási Napló irányító hatóság által közleményben meghatározott lapjain.

Természetvédelmi célú gyeptelepítés

11. § (1) A 3. § (1) bekezdése b) pontjának *bd)* alpontja szerinti természetvédelmi célú gyeptelepítés esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell legalább 1 hektár egybefüggő szántó hasznosítású MTÉT területtel, melyen a beruházást megvalósítja és melyre vonatkozóan Natura 2000 terület esetében az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel a területileg érintett nemzeti park igazgatóság igazolja, hogy a tervezett beruházás természetvédelmi értéke az adott területen magas.

(2) A támogatásra jogosult köteles a gyeptelepítést az alábbiakban foglalt követelmények szerint elvégezni:

- a) a gyeptelepítéshez legalább öt fajból álló fű magkeverékét kell használni, amely pillangós növény magkeverékével együttesen is alkalmazható;
- b) a telepítést gyeptelepítési terv alapján kell végrehajtani;
- c) műtrágya és szerves trágya alkalmazása vetéskor engedélyezett, de a maximálisan a területre kivihető nitrogén hatóanyag-tartalom nem haladhatja meg a 90 kg/hektárt.

(3) A támogatásra jogosult köteles az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban a gyepfelszínt az alábbiak szerint fenntartani:

- a) a gyepfelszínen gyommentes állapotot kell biztosítani, és
- b) a gyepfelszín maradandó károsítása nem megengedett.

(4) A támogatásra jogosult köteles a támogatási kérelemben megjelölt beruházás megvalósításáról nyilvántartást vezetni az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételeinek feltételeiről szóló külön jogszabály szerinti Gazdálkodási Napló irányító hatóság által közleményben meghatározott lapjain.

Rovarteleltető bakhát létesítése

12. § (1) A 3. § (1) bekezdés c) pontja szerinti rovarteleltető bakhát létesítése esetén a kérelmezőnek rendelkeznie kell legalább 1 hektár egybefüggő, szántó hasznosítású,

- a) az agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő területtel, vagy
 - b) Natura 2000 területtel, az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.
- (2) A támogatásra jogosult köteles a bakhátat az alábbiak szerint kialakítani:
- a) a bakhát mérete egybefüggően legalább 250 méter hosszú és legalább 2 méter széles;
 - b) a bakhát magassága 25–40 centiméter között lehet;
 - c) a bakhátat kétirányú összeszántással kell kialakítani;
 - d) a bakháton a 10. § (2) bekezdésben foglaltak szerint gyeptelepítést kell elvégezni;
 - e) a bakhát kiterjedése nem haladhatja meg
 - ea) az 5. § (1) bekezdésben meghatározott esetben a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület, vagy
 - eb) az 5. § (2) bekezdésben meghatározott esetben az érintett összefüggő terület 8%-át, ha a terület nagysága meghaladja az 5 hektárt, akkor a terület 5%-át.
- (3) A támogatásra jogosult köteles a rovarteleltető bakhátat az 5. § (7) bekezdése szerinti időszakban az alábbiak szerint fenntartani:
- a) a bakháton gyommentes állapotot kell biztosítani;
 - b) a bakhát gyepfelszínének maradandó károsítása nem megengedett.
- (4) A támogatásra jogosult köteles a támogatási kérelemben megjelölt beruházás megvalósításáról nyilvántartást vezetni az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés igénybevételeinek feltételeiről szóló külön jogszabály szerinti Gazdálkodási Napló irányító hatóság által közleményben meghatározott lapjain.

Természetes alapanyagú kerítés kialakítása

- 13. § (1)** A 3. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti gyepterület hasznosítása során alkalmazható természetes alapanyagú kerítés kialakítása esetében a támogatás feltétele, hogy a kérelmezőnek rendelkeznie kell gyep (rét, legelő) hasznosítású,
- a) agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő területtel, vagy
 - b) Natura 2000 területtel, az 5. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.
- (2) A támogatásra jogosult köteles a kerítés kialakítása során az alábbiakban foglalt követelmények szerint eljárni:
- a) a legkisebb körbekeríthető egység 0,3 ha;
 - b) a kerítés fő szerkezeti elemei (tartóoszlopok, futólécek, kerítés mezők, támasztó oszlopok) fa, nád és vessző alapanyagokból készülhetnek;
 - c) a kerítést legalább 1,2 méter magassággal kell kialakítani, amely
 - ca) karám típusú kerítés esetén a legfelső futóléc magasságát,
 - cb) táblás és kerítésmezős kialakítású kerítés esetén a kerítésmező magasságát jelenti;
 - d) a tartóoszlopokat úgy kell elhelyezni, hogy az egymástól való távolságuk ne haladja meg az 5 métert;
 - e) legalább két oldalról kiegészítő támasztékkal kell megerősíteni
 - ea) a kerítés töréspontjaiban lévő tartóoszlopokat, és
 - eb) minden tizedik tartóoszlopot, amennyiben azok állékonysága a talajtani adottságok (pl. köves talaj, vízmosás) miatt nem biztosított;
 - f) a kerítés futóléceinek egymással párhuzamosan legalább két sorban kell futniuk;
 - g) a kerítéssel körülhatárolt területre a gyalogos és gépjárművel történő bejutást biztosítani kell.

Természetes alapanyagú madárvédelmi berendezések létesítése

- 14. § (1)** A 3. § (2) bekezdés b) pontja szerinti természetes alapanyagú madárvédelmi berendezések létesítéséhez kapcsolódó támogatás igénybevételehez a kérelmezőnek

a) agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben részt vevő, vagy
b) az 5. § (2) bekezdésében foglaltak figyelembe vételével, Natura 2000 területként lehatárolt

gyep (rét, legelő), szántó, vagy nádas hasznosítású területtel kell rendelkezni.

(2) A természetes alapanyagú, engedélyezett madárvédelmi berendezések létesítése esetén a 2. számú mellékletben foglalt előírásoknak megfelelően kell eljárni az alábbiak figyelembevételével:

a) a 2. számú mellékletben megadott műszaki leírásnak megfelelő berendezések beszerezhetők készen vagy annak megfelelően elkészíthetők saját kivitelezésben;

b) madárvédelmi berendezések védett természeti területen, MTÉT területen, illetve Natura 2000 területen való kihelyezéséhez a területileg érintett nemzeti park igazgatóság előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges;

c) a 2. számú mellékletben meghatározott „D” és „S” típusú fészekodúk, denevérodú, fészkelősziget és T-ülőfa kihelyezéséhez a területileg érintett nemzeti park igazgatóság írásos hozzájárulása szükséges;

d) a madárvédelmi berendezéseket a beruházással érintett területen egyenletesen elosztva kell kihelyezni;

e) a támogatásra jogosult köteles a kihelyezett madárvédelmi berendezésekről helyrajzi számonként sematikus térképet készíteni, amit a helyszíni ellenőrzés során köteles átadni a helyszíni ellenőrnek.

15. §

Támogatási kérelem benyújtása

16. § (1)

(2) Az elektronikus kérelembenyújtás technikai feltételeit az egyes mezőgazdasági és agrár-vidékfejlesztési támogatások igénybevétele esetén az elektronikus kérelembenyújtás alkalmazásáról szóló 80/2008. (IV. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 80/2008. Korm. rendelet) 2. § (1)–(5) bekezdései és 3. §-a szabályozzák.

(3) A támogatási kérelem benyújtására nyitva álló határidő leteltét követően az alábbi adatok tekintetében hiánypótlásra nincs lehetőség:

a) ügyfél-azonosítási információk;

b) a blokkazonosító, az intézkedés azonosító, a területméret adatok, a beruházás méretére vonatkozó adatok és a helyrajzi számok.

(4) A támogatási kérelemben fel kell tüntetni, hogy

a) a 3. § (1) bekezdésének a) pontja, b) pontjának ba) alpontja, c) pontja, továbbá (2) bekezdésének a) pontja szerinti intézkedések esetében hány méter hosszúságú beruházás,

b) a 3. § (1) bekezdésének b) pontjának bb)–bd) alpontjai szerinti intézkedések esetében hány hektár kiterjedésű beruházás,

c) a 3. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti intézkedés esetében hány darab berendezés után igényli a kompenzációs támogatást és azt melyik fizikai blokkban kívánja megvalósítani.

(5) A támogatási kérelemhez mellékelni kell:

a)

b) azt a teljes bizonyító erejű okiratot, amely igazolja, hogy az ügyfél jogosult a beruházást az okiratban feltüntetett ingatlanon megvalósítani és az ingatlant az 5. § (7) bekezdésében szereplő időszakok végéig használni, abban az esetben ha a beruházás nem saját tulajdonú, vagy más személy olyan jogával terhelt ingatlanon valósul meg, mely a beruházás megvalósítását, illetve a fenntartási kötelezettség lejártáig annak használatát korlátozza vagy kizárja;

c) sövény létesítése esetén a területileg érintett nemzeti park igazgatóság 6. § (2) bekezdésében szereplő jóváhagyó nyilatkozatát;

- d) mezővédő fásítás esetén:
- da) az erdészeti hatóság által kiadott telepítési engedélyt;
 - db) a területileg érintett nemzeti park igazgatóság 7. § (2) bekezdésében szereplő jóváhagyó nyilatkozatát;
 - e) Natura 2000 terület esetén a területileg érintett nemzeti park igazgatóság 5. § (2) bekezdésében szereplő nyilatkozatát;
 - f) a 3. § (1) bekezdésének b) és c) pontjai szerinti intézkedések esetében a gyeptelepítési tervet;
 - g) madárvédelmi berendezések beszerzése esetén a 14. § (2) bekezdés b) pontjában, illetve a 14. § (2) bekezdés c) pontjában meghatározott előzetes írásbeli hozzájárulásokat;
- (6) A támogatási kérelem nem foglalja magában a kifizetési kérelmet.
- (7) A kérelmező a támogatási kérelem benyújtására nyitva álló időszakban csak egy támogatási kérelmet nyújthat be.
- (8) A kérelmező egy támogatási kérelemben a 3. § (1) és (2) bekezdéseiben szereplő intézkedések közül több intézkedésre is igényelhet támogatást.
- (9) A támogatási kérelemhez az EMVA általános rendelet 13. § (2) bekezdésében foglaltaktól eltérően nem kell mellékelni az egyedi blokkterképet.
- (10) A 2012. évben benyújtásra kerülő támogatási kérelmekkel kapcsolatban a technikai közreműködőre, valamint annak eljárására az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból, valamint a központi költségvetésből finanszírozott egyes támogatások 2012. évi igénybevételével kapcsolatos egységes eljárási szabályokról szóló 29/2012. (III. 24.) VM rendelet (a továbbiakban: egységes kérelem rendelet) szabályai az irányadók azzal, hogy az egységes kérelem rendelet 5. § (1) bekezdése e rendelet szerint nyújtható támogatások igénylésénél nem alkalmazható. A támogatási kérelem benyújtásánál az ügyfél technikai közreműködőjeként kizárólag a munkakörében eljáró, az egységes kérelem rendelet 1. § 19. pontjában meghatározott technikai közreműködő vehet részt.
- (11) Osztatlan közös tulajdonban álló földrészlet esetén az (5) bekezdés b) pontjával meghatározott okiratot az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet 5. § (5) bekezdésében foglaltak alapján kell kiállítani.

A támogatási kérelem elbírálása

17. § (1) A rendelkezésre álló keretösszegnek a 3. § (1) bekezdésében szereplő földhasználati intézkedések és a 3. § (2) bekezdésében szereplő eszközbeszerzési intézkedések közötti megosztásának arányát az irányító hatóság közleményben teszi közzé.

(2) A benyújtott támogatási kérelmek intézkedésenként külön megállapított rangsor alapján kerülnek elbírálásra – a (3) bekezdésben foglaltakra figyelemmel – a 3. § (1) bekezdés b) pontjának ba) alpontjában szereplő intézkedés kivételével, mivel az a 3. § (1) bekezdés a) pontjának aa) alpontjában vagy ab) alpontjában szereplő intézkedéssel együtt kerül elbírálásra.

(3) Amennyiben a támogatási kérelemben szereplő intézkedéshez kapcsolódó egyes kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek, illetve az 5. § (2) bekezdésében foglaltak teljesülése esetén összefüggő területek környezeti érzékenysége vagy a terület elhelyezkedése miatti besorolás eltérő, úgy a bírálat során a terület nagyságával súlyozott mérték kerül figyelembevételre.

(4) A pontrendszer részletes szabályait a 3. számú melléklet tartalmazza. Azt a minimális pontszámot, amelytől e rendelet alapján támogatás adható, az irányító hatóság közleményben teszi közzé.

(5) A 2009. évben benyújtott támogatási kérelmek egyidőben kerülnek elbírálásra az ugyanarra a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területre vonatkozóan az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés keretében benyújtott támogatási kérelmekkel.

Kifizetési kérelem benyújtása

18. § (1) A kifizetési kérelmet a 2010. évben be lehet nyújtani

a) a 3. § (1) bekezdésében felsorolt földhasználati intézkedések esetén az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból, valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból finanszírozott egyes támogatások igénybevételével kapcsolatos egységes eljárási szabályokról szóló rendeletben foglaltak szerint, legkésőbb a támogatási határozat jogerőre emelkedését követő második naptári évben,

b) a 3. § (2) bekezdésében felsorolt eszközbeszerzések esetén április 1. és május 15. között, valamint október 1. és október 31. között legkésőbb a támogatási határozat jogerőre emelkedését követő 18 hónapon belül.

(2) A kifizetési kérelmet a 2011. évtől kezdődően az egységes kérelem rendeletben foglaltak szerint lehet benyújtani, legkésőbb a támogatási határozat jogerőre emelkedését követő második naptári évben.

(3) A kifizetési kérelem részeként be kell nyújtani a beruházás megvalósulását igazoló tételes bizonylatokról készített számlaösszesítőt és ennek részeként a tételrészletezőt, valamint a számlaösszesítő szerinti bizonylatok másolatát. A kifizetési kérelmet benyújtó kérelmező a helyszíni ellenőrzés során köteles a számlaösszesítő szerinti eredeti bizonylatokat bemutatni.

(4) A kifizetési kérelem benyújtásának, a kiadások elszámolásának e rendeletben nem szabályozott kérdéseire az EMVA általános rendelet IV. fejezetének rendelkezéseit is alkalmazni kell a 16. § (4) bekezdése és a 20. § (4) bekezdése kivételével.

(5) Amennyiben a 3. § (1) bekezdésének b) pontjának bb)–bd) alpontjaiban szereplő földhasználati intézkedések esetében 2009. évben az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéssel egyazon támogatási kérelem beadási időszakban nyújtottak be támogatási kérelmet, és az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés területazonosítási kérelmére vonatkozó végleges helyt adó, illetve részben helyt adó határozatban foglalt jóváhagyott terület kisebb, mint az e rendelet szerinti támogatási kérelemben szereplő terület, az e rendelet szerint már meghozott helyt adó, illetve részben helyt adó támogatási határozat módosítását vonja maga után.

(6) Az (5) bekezdésben foglaltak értelmében a támogatást igénylő a módosított, helyt adó, illetve részben helyt adó határozatban foglalt jóváhagyott terület után nyújthat be kifizetési kérelmet.

A támogatás folyósítása

19. § (1) A támogatás a jogcímre vonatkozó helyszíni ellenőrzések lefolytatása után egy összegben kerül folyósításra.

(2) Az MVH a 3. § (1) bekezdés b) pont bb)–bd) alpontja szerinti földhasználati intézkedések esetében a kifizetési kérelem adatait a MePAR rendelet szerinti adatbázis adataival összeveti, és a kimutatott túligénylések esetén az érintett földhasználókat a túligénylés tisztázására szólítja fel.

(3) A támogatás elszámolásának alapját a támogatásra jogosult által benyújtott számlaösszesítők képezik.

(4) Amennyiben a kérelmező a 3. § (1) és (2) bekezdésében szereplő intézkedések esetében a 2009. évben az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéssel egyazon támogatási kérelem beadási időszakban nyújtott be támogatási kérelmet, akkor a támogatás folyósításának

feltétele, hogy az érintett területre vonatkozóan az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés keretén belül területazonosítási kérelmet nyújtson be.

Ellenőrzés

20. § (1) A jogosultsági feltételek és kötelezettségvállalások teljesítését az MVH külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával évente ellenőrzi.

(2) Az ellenőrzés során a támogatási kérelemben megjelölt beruházásról vezetett Gazdálkodási Napló az irányító hatóság által közleményben meghatározott lapjait az ügyfélnek be kell mutatnia az ellenőrző hatóságoknak.

Jogkövetkezmények

21. § (1) Ha a 2009. vagy a 2010. évben benyújtott támogatási kérelem alapján támogatásra jogosult a 6. § (2) és (3) bekezdésében, a 7. § (2) és (3) bekezdésében, a 8. § (2) bekezdésében, a 9. § (2) bekezdésében, a 10. § (2) bekezdésében, a 11. § (2) bekezdésében, a 12. § (2) bekezdésében, a 13. § (2) bekezdésében, valamint a 14. § (2) bekezdésében foglaltak legalább egyikét megszegi, akkor

a) részleges teljesítés esetén a kifizetési kérelem alapján jóváhagyott támogatási összeg 30%-ára nem jogosult, ha a támogatási összeg már kifizetésre került, akkor köteles a támogatás 30%-át,

b) nem teljesítés esetén a kifizetési kérelem alapján jóváhagyott támogatási összegre nem jogosult, ha a támogatási összeg már kifizetésre került, akkor köteles a támogatás teljes összegét

a jogosulatlanul igénybe vett támogatásokra vonatkozó szabályok szerint visszafizetni.

(2) A 2011. évtől kezdődően benyújtott támogatási kérelem alapján támogatásra jogosult részére a 6. § (2) és (3) bekezdésében, a 7. § (2) és (3) bekezdésében, a 8. § (2) bekezdésében, a 9. § (2) bekezdésében, a 10. § (2) bekezdésében, a 11. § (2) bekezdésében, a 12. § (2) bekezdésében, a 13. § (2) bekezdésében, valamint a 14. § (2) bekezdésében foglaltak nem teljesítése esetén a támogatási összeg nem kerül kifizetésre. Ha a támogatásra jogosult részére már kifizetésre került a támogatási összeg, a támogatás egészét köteles a jogosulatlanul igénybe vett támogatásokra vonatkozó szabályok szerint visszafizetni.

(3) Ha a támogatásra jogosult valamely intézkedés vonatkozásában az 5. § (5)–(6) bekezdésében meghatározott kötelezettségének nem tesz eleget, akkor az érintett intézkedésre vonatkozóan a támogatásból kizárásra kerül és a már kifizetett támogatási összeget a jogosulatlanul igénybe vett támogatásra vonatkozó szabályok szerint vissza kell fizetnie.

(4) Ha a támogatásra jogosult az 5. § (7) bekezdésében meghatározott kötelezettségének nem tesz eleget, akkor a kifizetési kérelem alapján jóváhagyott támogatási összeg 75%-ára nem jogosult. Ha a támogatásra jogosult részére már kifizetésre került a támogatási összeg, a támogatás 75%-át köteles a jogosulatlanul igénybe vett támogatásokra vonatkozó szabályok szerint visszafizetni.

(5) Ha a támogatásra jogosult az 5. § (7) bekezdésében szereplő időszak alatt a 6. § (4) bekezdésében, a 7. § (4) bekezdésében, a 8. § (3) bekezdésében, a 9. § (3) bekezdésében, a 10. § (3) bekezdésében, a 11. § (3) bekezdésében, valamint a 12. § (3) bekezdésében meghatározott kötelezettségek legalább egyikének nem tesz eleget, akkor a kifizetési kérelem alapján jóváhagyott támogatási összeg 15%-ára nem jogosult. Ha a támogatásra jogosult részére már kifizetésre került a támogatási összeg, a támogatás 15%-át köteles a jogosulatlanul igénybe vett támogatásokra vonatkozó szabályok szerint visszafizetni.

(6) Amennyiben a 3. § (1) bekezdésének *a)* pontja és *b)* pontjának *ba)* alpontja szerinti földhasználati intézkedések esetében a támogatási kérelmet a 2010. évi támogatási kérelem benyújtási időszaktól kezdődően nyújtották be és az 5. § (1) bekezdése szerinti támogatásban

részesült területre vonatkozik, úgy annak a területrésznek, amelyen a beruházás megvalósult, az 5. § (1) bekezdése szerinti támogatásra való jogosultsága megszűnik, a támogatásra jogosultat azonban támogatás-visszafizetési kötelezettség nem terheli.

(7) Ha az e §-ban meghatározottak közül több jogkövetkezmény is megállapításra kerül, a magasabb százalékos arányú szankciót kell érvényesíteni.

Záró rendelkezések

22. § (1) Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

(2)

22/A. § E rendeletnek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételeinek részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet, valamint más, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott támogatásokról szóló 31/2010. (III. 30.) FVM rendelettel (a továbbiakban: 1. módosító rendelet) módosított rendelkezéseit az 1. módosító rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

22/B. § E rendeletnek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet módosításáról szóló 17/2010. (IX. 30.) VM rendelettel (a továbbiakban: 2. módosító rendelet) megállapított 2. § 4. pontját, a 4. § (5) bekezdését, a 7. § (3) bekezdés *e*) pontját és a 21. § (1), (4)–(5) bekezdését a 2. módosító rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

22/C. § (1) E rendeletnek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet módosításáról szóló 46/2011. (V. 31.) VM rendelettel (a továbbiakban: 46/2011. (V. 31.) VM rendelettel) megállapított

a) 5. § (3) bekezdés *e*) pontját, 5. § (5)–(6) bekezdését, 6. § (3) bekezdés *b)*–*c)* pontját, 7. § (3) bekezdés *b)* pontját, 8. § (2) bekezdés *a)* pontját, 12. § (2) bekezdés *e*) pontját, 13. § (2) bekezdés *a)* pontját, 18. § (3)–(4) bekezdését és a 2. számú mellékletében a „A. Madárvédelmi berendezések kihelyezése” című táblázat E oszlop 3. sorát a 2011. évben benyújtott kifizetési kérelmekre is,

b) az 5. § (7) bekezdését és a 21. § (7) bekezdését 46/2011. (V. 31.) VM rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

(2) E rendeletnek a 46/2011. (V. 31.) VM rendelettel megállapított 21. § (3) bekezdését a 46/2011. (V. 31.) VM rendelet hatálybalépésekor azon folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell, amelyekben a támogatást jóváhagyó határozat visszavonására még nem került sor.

22/D. § (1) E rendeletnek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet módosításáról szóló 69/2012. (VII. 13.) VM rendelettel [a továbbiakban: 69/2012. (VII. 13.) VM rendelet] megállapított 4. § (1) bekezdését, 18. § (4) bekezdését, valamint a 21. § (1), (4) és (5) bekezdéseit a 69/2012. (VII. 13.) VM rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

(2) A 2012. évi támogatási kérelembenyújtási időszakban, a 69/2012. (VII. 13.) VM rendelet hatályba lépés előtt már benyújtásra került támogatási kérelmek benyújtói mentesülnek a támogatási kérelemhez a 16. § (5) bekezdés *a)* pontja szerint kötelezően csatolandó dokumentum benyújtása alól.

22/E. § E rendelet alapján a 2013. évtől kezdődően támogatási kérelem nem nyújtható be.

Az Európai Unió jogának való megfelelés

23. § Ez a rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet 41. cikkének végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg.

1. számú melléklet a 33/2008. (III. 27.) FVM rendelethez

**Telepíthető, illetve invazív
cserje- és fafajok**

*A. Fásításokban és sövényekben
telepíthető cserjefajok*

Acer tataricum – tatár juhar
Amelanchier ovalis – fanyarka¹
Amygdalus nana – törpe mandula
Cerasus fruticosa – csepleszmegegy
Cerasus mahaleb – sajmegegy
Colutea arborescens – pukkanó dudafürt
Cornus mas – húsos som
Cornus sanguinea – veresgyűrű som
Corylus avellana – közönséges mogyoró
Cotinus coggygria – cserszömörce
Cotoneaster integerrimus – szirti madárbirs¹
Cotoneaster tomentosus – molyhos madárbirs¹
Cotoneaster niger – fekete madárbirs¹
Crataegus laevigata – cseregalagonya¹
Crataegus monogyna – egybibés galagonya¹
Euonymus europaeus – csíkos kecskerágó
Euonymus verrucosus – bibircses kecskerágó
Frangula alnus – kutyabenge
Juniperus communis – közönséges boróka
Ligustrum vulgare – vesszős fagyal
Padus avium – zselnicemegegy
Rhamnus catharticus – varjútövis benge
Salix triandra – mandulalevelű fűz
Salix purpurea – bíborfűz
Salix viminalis – kosárkötő fűz
Salix elaeagnos – parti fűz
Salix rosmarinifolia – serevényfűz
Salix caprea – kecskefűz
Salix cinerea – rekettyefűz
Salix aurita – füles fűz
Sambucus nigra – fekete bodza
Sambucus racemosa – fürtös bodza
Sarthothamnus scoparius – seprőzanót
Spiraea salicifolia – fűzlevelű gyöngyvessző
Spiraea media – szirti gyöngyvessző
Taxus baccata – tiszafa
Viburnum lantana – ostorménbangita
Viburnum opulus – kányabangita

‡ Almatermésű ültetvények mentén nem támogatható.

B. Fásításokban telepíthető fafajok

Acer campestre – mezei juhar
Acer platanoides – korai juhar
Acer pseudoplatanus – hegyi juhar
Acer tataricum – tatár juhar
Alnus glutinosa – mézgás éger
Alnus incana – hamvas éger
Betula pendula – bibircses nyír
Betula pubescens – szőrös nyír
Carpinus betulus – gyertyán
Cerasus avium – madárcseresznye
Fagus sylvatica – bükk
Fraxinus angustifolia ssp. pannonica – magyar kőris
Fraxinus excelsior – magas kőris
Fraxinus ornus – virágos kőris
Malus sylvestris – vadalma
Populus alba – fehérnyár
Populus x canescens – szürkenyár
Populus nigra – feketenyár
Populus tremula – rezgőnyár
Pyrus pyraeaster – vadkörte
Quercus cerris – cser
Quercus petraea – kocsánytalan tölgy
Quercus pubescens (Q. virgiliana) – molyhos tölgy
Quercus robur – kocsányos tölgy
Salix alba – fehér fűz
Salix fragilis – törékeny fűz
Sorbus aria – lisztes berkenye
Sorbus aucuparia – madárberkenye
Sorbus semiincisa – budai berkenye
Sorbus torminalis – barkócaberkenye
Tilia cordata – kislevelű hárs
Tilia platyphyllos – nagylevelű hárs
Tilia tomentosa – ezüst hárs
Ulmus glabra – hegyi szil
Ulmus laevis – vénic szil
Ulmus minor – mezei szil
Ulmus procera – érdeslevelű mezei szil

C. Invazív cserje- és fafajok

Acer negundo – zöld juhar
Ailanthus altissima – bálványfa
Amorpha fruticosa – gyalogakác
Celtis occidentalis – nyugati ostorfa
Elaeagnus angustifolia – keskenylevelű ezüstfa
Fraxinus americana – amerikai (fehér) kőris
Fraxinus pennsylvanica – amerikai (vörös) kőris

Lycium barbarum – ördögcérna
 Prunus serotina (Padus serotina) – kései meggy
 Pinus nigra – fekete fenyő
 Pinus silvestris – erdei fenyő
 Robinia pseudoacacia – fehér akác
 Syringa vulgaris – közönséges orgona
 Tamarix gallica – francia tamariska
 Tamarix ramosissima – ogyesszai tamariska

2. számú melléklet a 33/2008. (III. 27.) FVM rendelethez

**Természetes alapanyagú, engedélyezett
 (fa, nád vessző) madárvédelmi berendezések mezőgazdasági területen**

A. Madárvédelmi berendezések kihelyezése

	A	B	C	D
1.	Berendezés	Típus	Védett fajok	Kihelyezés
2.	Mesterséges fészekodú	A	kék cinege, barátcinege	erdőközeli ültetvény fái, erdősáv, erdőfolt
3.		B	széncinege, mezei veréb, házi veréb, örvös légykapó	ültetvény fái, fa, fasor, facsoport, erdősáv, erdőfolt, erdőszél
4.		C	házi rozsdafarkú, kerti rozsdafarkú, barázdabillegető, szürke légykapó	nyíltabb helyek fái, magasabb kerítés és k
5.		D	szalakóta, búbosbanka, seregély, füleskuvik	nagyobb fa, fasor, facsoport, erdősáv, erdő magas fái, oszlop
6.		S	vörös vércse, kék vércse, erdei fülesbagoly, csóka	magasabb fa, fasor, facsoport, erdősáv, erdő
7.		kuvik	idősebb ültetvény, fasor, facsoport, erdősáv, erdőfolt fái	
8.			fasor, facsoport, erdősáv, erdőfolt öreg fái	
9.		tőkés réce, barátréce, cigányréce	halastavak partmenti növényzete és szegély növényzettel borított szigetek	
10.	Mesterséges fészkelősziget	csér	küszvágó csér, dankasirály	halastavak nyílt vízfelületei
11.		szerkő	fattyúszerkő	halastavak nyílt vízfelületei
12.	Mesterséges denevérodú	–	denevérfajok	magasabb fa, fasor, facsoport, erdősáv, erdő fái, magasabb épületek fala
13.	T-ülőfa	–	ölyvek, vércsék, rovarrevő vártamadarak	nagyobb, nyílt szántó- és gyepterületek

B. Madárvédelmi berendezések műszaki leírása

A berendezések fő szerkezeti elemei fa, nád, illetve vessző alapanyagokból készülhetnek

Típus	Alapterület (belső min.)	Mélység (berezülő nyílás aljától)	Berezülő nyílás (átmérő Ø, magasság × szélesség)	Kihelyezés magassága	Fészekanyag elhelyezése	Kihelyezés módja
A	10 × 10 cm	16–18 cm	2,6–2,8 cm Ø	1,5–2 m	–	faágra függesztve, fatörzsre rögzítve

B	12 × 12 cm	16–20 cm	3,2–3,4 cm Ø	1,5–8 m	–	faágra függesztve, fatörzsre vagy kerítésoszlopra rögzítve
C	12 × 12 cm	8–12 cm	8–10 × 12 cm	2–5 m	–	épület falára, fatörzsre vagy kerítésoszlopra rögzítve
D	20 × 20 cm	35–40 cm	5,5–6,0 cm Ø	2–8 m	–	fatörzsre vagy fa telefonoszlopra rögzítve, épület falára
S	25 × 25 cm	10–15 cm	15–20 × 25 cm	4–15 m	5 cm gyöngykavics vagy mulcs	élő fatörzsre vagy fa telefonoszlopra rögzítve
	120 × 30 cm	henger alakú	6,8–7,0 cm Ø	2–5	3 cm fűrészpor	fa oldalágára függesztve
	100 × 50 cm	25 cm	15 × 15 cm	2–15 m	3 cm fűrészpor	épületek padlása, tetőszerkezete
	30 × 30 cm	0 cm	30 × 30 cm	0,2–0,5 m	nád	partmenti növényzet, nádas, növényzettel borított szigetek
csér	200 × 300 cm	15 cm	–	0,1–0,2 m	5 cm murva és kavics	cölöpök tetejére erősítve, parttól 100, illetve nádastól 50 méterre
szerkő	200 × 300 cm	15 cm	–	0,1–0,2 m	5 cm nádpalló	cölöpök tetejére erősítve, parttól 100, illetve nádastól 50 méterre
denevér	25 cm × 8 cm	0 cm	2,0 × 6,0 cm	2–6 m	–	fatörzsre vagy oszlopra rögzítve, épület falára
T-ülőfa	5–6 cm vastag és 2,5–3 méter hosszú rúd vagy oszlop, tetején keresztben 0,5–0,6 m hosszú és kissé vékonyabb vízszintes farúd					talajba ásva vagy ütve, nyílt szántóföldi részekben, fátlan szegélyeken

3. számú melléklet a 33/2008. (III. 27.) FVM rendelethez

Támogatási kérelmek részletes pontrendszere

	A	B	C
1.	Értékelési szempont megnevezése	Értékelés módja	Értékeléshez rendelhető maximális pontszám
2.	SZAKMAI SZEMPONTOK		
3.	Földhasználati támogatások esetén		
4.	A terület környezeti érzékenysége (MePAR lehatárolás alapján)	Natura 2000 terület	15
5.		nitrátérzékeny	10
6.		sérülékeny ivóvízbázis	10
7.		12%-nál nagyobb lejtésű területet tartalmazó blokkban megvalósuló beruházás	10
8.	Vállalni kívánt önálló intézkedés (célprogram) rangsora	sorközgyepesítés	5
9.		bakhát	10
10.		mezővédő fásítás	15
11.		sővénytelepítés	15
12.		gyeptelepítés	25
13.	Egyéb szempontok	Füves mezsgye létesítése sővénytelepítéssel, illetve mezővédő fásítással együtt	5

14.		Sövénytelepítés és mezővédő fásítás együttes elvégzése esetén	5
15.	Eszközbeszerzés esetén		
16.	AKG-ban vállalat célprogram szintje (amennyiben több célprogramban vesz részt a kérelmet benyújtó, úgy a legmagasabb szintű kerül értékelésre)	tanyás gazdálkodás	10
17.		integrált gazdálkodás	10
18.		ökológiai gazdálkodás	20
19.		zonális természet-, talaj- és vízvédelmi célú gazdálkodás	30
20.	Beszerezni kívánt eszközök rangsora	kerítés	30
21.		madárvédelmi berendezés	40
22.	Szakmai szempontok összesen:		70
23.	HORIZONTÁLIS SZEMPONTOK		
24.	Hátrányos helyzetű terület (EMVA általános rendelet szerinti)	a hátrányos helyzetű területen elhelyezkedő település határában tervezett beruházás	6
25.		egyéb település határában tervezett beruházás	0
26.	Elmaradott és munkanélküliséggel sújtott terület [a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján]	a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott település határában tervezett beruházás	4
27.		az országos átlagot legalább 1,75-szörösen meghaladó munkanélküliségű település határában tervezett beruházás	4
28.	Mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya	a tervezett beruházással érintett régióban eléri vagy meghaladja az országos átlagot a KSH adatai szerint	8
29.		a tervezett beruházással érintett régióban nem éri el az országos átlagot a KSH adatai szerint	0
30.	Térségi fenntarthatóság vizsgálata	a kérelmező lakhelye, illetve székhelye szerinti település határában tervezett beruházás	8
31.		a kérelmező lakhelye, illetve székhelye szerinti településsel szomszédos település határában tervezett beruházás	5
32.		egyéb helyen tervezett beruházás	0

33.	Horizontális szempontok összesen:	30
34.	Összesen:	100

4. számú melléklet a 33/2008. (III. 27.) FVM rendelethez

Gyeptelepítési terv

A támogatási formára vonatkozó adatok

1. Melyik „Nem termelő beruházásra” nyújt be támogatási kérelmet?
 - a) füves mezsgye létesítése → megválaszolendő kérdések: 1–2. és 16–21.
 - b) rovarteleltető bakhát létesítése → megválaszolendő kérdések: 1–2. és 16–21.
 - c) ültetvény sorközgyepesítése → megválaszolendő kérdések: 1–2. és 16–21.
 - d) környezetvédelmi célú gyeptelepítés → megválaszolendő kérdések: 1–21.
 - e) természetvédelmi célú gyeptelepítés → megválaszolendő kérdések: 1–21.
2. 2009-től melyik agrár-környezetgazdálkodási célprogramban kíván részt venni?
 - a) valamely nem zonális szántóföldi növénytermesztési célprogramban
 - b) valamely zonális szántóföldi növénytermesztési célprogramban
 - c) valamely ültetvényes gazdálkodás célprogramban
 - d) környezetvédelmi célú gyeptelepítés célprogramban
 - e) természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogramban
3. Tervezi-e, hogy gyepgazdálkodási célprogramban részt vesz a területével? igen / nem
A beruházással érintett földterület elhelyezkedésére vonatkozó adatok
4. Melyik földrajzi tájban vagy régióban helyezkedik el a földterület?
.....
A beruházással érintett földterület mely helyrajzi számokat érinti?
.....
A beruházással érintett földterület mely fizikai blokkot érinti (fizikai blokkazonosító)?
.....
5. Milyen gyeptáj típus jellemző az adott területre?
 1. hullámtéri vagy nem hullámtéri üde rétek (közöttük üde vagy kiszáradó láprétek) jellemzőek, ezekhez kapcsolódóan egyes tájakban üde (dombvidéki) gyepek is jelen lehetnek
 2. a laposokban („mélyebb” részeken) szikes és nedves rétek, a hátakon („magasabb” részeken) szárazgyepek jellemzőek
 3. a kissé magasabb részeken száraz, félszáraz, kötött talajú gyepek, a völgyekben üde rétek jellemzőek
 4. üde rétek és üde (domb- és hegyvidéki) gyepek jellemzők, de ezek mellett a száraz homoki gyepeknek megfelelő termőhely is nagyobb kiterjedésben jelenik meg
 5. szikesek uralta tájtípus, a mélyebb részeken kevés üde rét, a hátakon kevés száraz gyep előfordul
 6. mind a homoki, mind a kötöttebb talajú száraz gyepek termőhelye jelentős mennyiségben megtalálható és szikes gyepek is jellemzőek
 7. száraz homoki gyepek jellemezte tájtípus, ahol jelentős az üde, ártéri jellegű rétek aránya
 8. száraz homoki gyepek jellemezte tájtípus, ahol jelentős szikes aránya és az üde rétek kialakuláshoz alkalmas területek is vannak
 9. a magasabb részeken félszáraz, a laposabbakon, a völgyekben üde rétek jellemzőek
 10. üde (domb- és hegyvidéki) gyepek a legjellemzőbbek, amelyekhez a völgyekben több-kevesebb üde rét kapcsolódhat, ritkán félszáraz gyepek is előfordulhatnak
 11. az uralkodó félszáraz gyepeknek megfelelő termőhelyi adottságok mellett az üde (domb- és hegyvidéki) gyepeknek megfelelőek vannak még jelen

12. a félszáraz gyepek mellett mind a homoki, mind a kötöttebb talajú száraz gyepek termőhelye is jelentős mennyiségben található meg
13. száraz és/vagy félszáraz, többnyire kötöttebb talajon található gyepek jellemzik a tájat, de rendszerint kisebb mennyiségben az üde gyepek és/vagy az üde rétek termőhelye is megtalálható
14. a tájban sokféle gyeptípus (száraztól a nedvesig) fordul elő hasonló arányban, kötöttebb talajon (homoki száraz gyepek és szikesek nincsenek)
15. üde és félszáraz típusú gyepek kialakulásának kedvező tájak, ahol a száraz, kötöttebb talajú gyepeknek megfelelő termőhely is megtalálható
6. Melyik nemzeti park igazgatóság illetékes a területen?
- Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
 - Balatoni Nemzeti Park Igazgatóság
 - Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
 - Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
 - Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
 - Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
 - Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
 - Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
 - Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
 - Órségi Nemzeti Park Igazgatóság
7. A földterület IH közleményben szereplő Magas Természeti Értékű Területen helyezkedik el? igen / nem
8. A földterület IH közleményben szereplő Natura 2000 területen helyezkedik el? igen / nem
9. A földterülethez legközelebb eső természetközeli gyepfoltok vagy erdők:
- milyen távolságra helyezkednek el? 0–10 m / 10–100 m / 100–200 m / több
 - a földterületnek hányad részével szomszédosak? 0% / 1–10% / 10–50% / több
 - milyen növényzet él rajtuk?
 - gyep
 - mocsarak és magassásosok,
 - hullámtéri rétek,
 - üde rétek,
 - domb- és hegyvidéki gyepek,
 - hegylábi kötött talajú gyepek,
 - nyílt homokpusztagyepek,
 - zárt homoki sztyeprétek,
 - alföldi kötött talajú sztyeprétek,
 - szikesek
 - erdő
 - cserjés
 - nádas
 - vizes élőhely
- A földterület jelenlegi növényzetére, talajára és vízellátására vonatkozó adatok
10. Függetlenül a művelési ágtól, a kiválasztott földterületen jelenleg gyep van? igen / nem
11. A földterület a gyepesítés előtt hány évvel volt utoljára felszántva? 1–2 / 3–5 / 6–10 / több
12. Mi volt a legutóbbi természetett növény?
.....
13. A természetett fajokat nem számítva jelenleg mely növények találhatóak legnagyobb arányban a területen?
14. Milyen a földterület vízellátása?
- vizes (az év jelentős részében vízzel borított)

- b) nedves (időszakosan – főként tavasszal – megállhat rajta a víz, de nyárra kiszárad)
- c) félszáraz, üde (víz soha nem áll meg rajta, a talaj nyirkos lehet)
- d) száraz (víz soha nem áll meg rajta, a talaj csak eső után nyirkos)

A gyeptelepítésre vonatkozó adatok

15. Várhatóan milyen termőhelyi típusba fog tartozni a területen kialakítandó gyep?
- a) mocsarak és magassásosok,
 - b) hullámtéri rétek,
 - c) üde rétek,
 - d) domb- és hegyvidéki gyeppek,
 - e) hegylábi kötött talajú gyeppek,
 - f) nyílt homokpusztagyeppek,
 - g) zárt homoki sztyeprétek,
 - h) alföldi kötött talajú sztyeprétek,
 - i) szikesek.
16. Milyen módszerrel telepíti a gyepet?
- a) magszórás (kézzel vagy géppel)
 - b) szénaterítés (szénamurvás felületetés)
 - c) direktvetés (direktvetőgéppel)
 - d) vetés (vetőgéppel)
17. Melyik időszakban tervezi telepíteni a gyepet?
- e) tavasz
 - f) ősz
18. Milyen fajokat, milyen arányban tervez vetni, honnan szerzi be a vetőmagot vagy kaszálékot?

faj neve	vetőmagtömeg (kg/ha)	mag vagy kaszálék?	beszerzés forrása

19. Időrendben sorolja fel, hogy milyen agrotechnikai eljárásokkal fogja a gyeptelepítést elvégezni (a talaj előkészítésétől kezdve a vetésen át, a vetést követő gazoló kaszálásokig)!
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 - 9.
 - 10.

A gyep karbantartására vonatkozó adatok

20. Hogyan tervezi a termőhelyre jellemző természetes kísérő- vagy állományalkotó fajokat a már telepített gyepbe juttatni?
- a) magszórás (kézzel vagy géppel)
 - b) szénaterítés (szénamurvás felületetés)
 - c) direktvetés (direktvetőgéppel)
21. Milyen kezeléseket és hasznosítást tervez a telepített gyepen az elkövetkező években:

év	kezelések	hasznosítási mód
1. év		

2. év		
3. év		
4. év		
5. év		
6. évtől		